

© *Стовпець О. В.*

и принципам, они всё же оказывают осязаемое воздействие на нашу жизнь. Часто завладевая воображением государственных деятелей и рядовых граждан, проникая в программные документы политических партий и организаций, в теоретическое и массовое сознание, в лозунги народных движений, утопические идеи становятся неотъемлемой частью культурно-политической жизни общества и, следовательно, объектом дальнейшего изучения.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Левада Ю. А. Историческое сознание и научный метод / Ю. А. Левада // *Философские проблемы исторической науки* : Сб. ст. / АН СССР. Ин-т философии. — М. : Наука, 1969. — С. 186-224.
2. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій : навч. посіб. / Тамара Іванівна Ящук. — К. : Либідь, 2004. — 536 с.
3. Баталов Э. Я. В мире утопии: Пять диалогов об утопии, утопич. сознании и утопич. экспериментах / Эдуард Яковлевич Баталов. — М. : Политиздат, 1989. — 319 с.
4. Торо Г. Д. Уолден, или жизнь в лесу / Генри Дэвид Торо; [пер. с англ. З. Александрова]. — М. : АН СССР, 1962. — 240, [2] с. — (Лит. Памятники / АН СССР).
5. Бестужев-Лада И. В. Окно в будущее. Современные проблемы социального прогнозирования / Игорь Васильевич Бестужев-Лада. — М. : Мысль, 1970. — 269 с.
6. Мартынов Д. Е. К рассмотрению семантической эволюции понятия "утопия" (XVI-XIX вв.) / Д. Е. Мартынов // *Вопросы философии*. — 2009. — № 5. — С. 162-171.
7. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / Питирим Сорокин; [пер. с англ. С. Сидоренко, общ. Ред., сост. и предисл. А. Согомонов]. — М. : Политиздат, 1992. — 543 с. — (Мыслители XX века).
8. Уэллс Г. Первые люди на Луне. Пища богов / Герберт Уэллс; [пер. с англ. и послесл. Н. Михальская.]. — М. : Правда, 1987. — 448 с. — (Мир приключений). — С. 436-446.
9. Філософія: навч. посіб. / [Губерський Л. В., Надольний І. Ф., Андрущенко В. П. та ін.] ; за ред. І. Ф. Надольного. — [6-те вид., випр. і доп.]. — К. : Вікар, 2006. — 455 с. — (Вища освіта XXI століття).

Стовпець О. В. — кандидат філософських наук, викладач кафедри цивільного і трудового права Одеського національного морського університету

УДК 340.12 : 347.211

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ)

Статтю присвячено філософсько-правовому осмисленню проблемних питань розвитку інституту інтелектуальної власності в Україні та світі, а також аналізу національної інноваційної системи як основи суспільного розвитку сучасного людства.

Ключові слова: інтелектуальна власність, кіберпростір, комерціалізація, національна інноваційна система.

Стаття посвячена філософсько-правовому осмисленню проблемних питань розвитку інституту інтелектуальної власності в Україні та світі, а також аналізу національної інноваційної системи як основи суспільного розвитку сучасного людства.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, киберпространство, коммерциализация, национальная инновационная система.

This article is devoted to the legal philosophical comprehension of the development of the intellectual property institution in Ukraine and in the world. The national innovative system as a basic category of today's human progress is analysed.

Key words: intellectual property, cyberspace, commercialization, national innovation system.

Системна трансформація суспільства та ускладнення механізмів функціонування світової соціально-економічної системи породжують потребу у якісно новій, інноваційній моделі розвитку людства, здатній забезпечити прогресивні структурні зрушення в усіх сферах життя. Актуальність статті пов'язано із усвідомленням необхідності теоретичного осмислення цього процесу з позицій філософії права й соціальної філософії.

Метою статті є дослідження філософсько-правових аспектів розвитку інституту інтелектуальної власності як такого, зокрема, – наслідків його комерціалізації та віртуалізації, а також впливу зазначених процесів на загальну динаміку розвитку вітчизняної інноваційної системи.

В основу методології наукового дослідження визначеної проблематики покладено порівняльно-правовий та діалектичний методи, а також соціокультурний та системний підходи.

Найважливіша роль у виявленні смислів соціокультурної та економічної реальності сьогодні належить інтелекту, який визначає перспективи подальшого розвитку людини, суспільства, виробництва, науки, культури тощо. В умовах всеосяжної інтелектуалізації економіки інформація (знання) перетворюється на рушійну силу інноваційного розвитку суспільства, творча розумова активність набуває статусу пріоритетної стратегічної діяльності, а проблеми стимулювання та захисту інтелектуальної власності стають першочерговими як для окремих держав, так і для світової спільноти в цілому.

Складність економічної та духовної природи інтелектуальної власності, постійний динамічний розвиток її об'єктів та механізмів комерціалізації привертають дедалі більшу увагу науковців та практиків, перетворюючи дослідження цього феномену в одну з найактуальніших економічних, правових та соціально-філософських проблем.

Аналіз окремих аспектів розвитку інституту інтелектуальної власності можна знайти у роботах зарубіжних та деяких вітчизняних дослідників, серед яких – П. Дракер, В. Іноземцев, М. Кастельс, Р. Кроуфорд, І. Левіна, Л. Лессіг, Ф. Махлуп, М. Паладій, О. Святоцький, Т. Стюарт та ін. Однак загальну картину їхніх досліджень не можна ще назвати довершеною, і це спонукає до продовження наукових пошуків стосовно проблем розвитку інтелектуальної власності як підоснови інноваційного розвитку людства.

Поступовий перехід від індустріального до «духовно-інформаційного» суспільства, супроводжуваний трансформацією моделей суспільного розвитку, інтелектуалізацією праці, певною дематеріалізацією виробництва та перетворенням людського капіталу на домінуючу економічного розвитку породжують принципово нові проблеми [1]. Вони вимагають нових концептуальних рішень і підходів. Власне, це і стає головною причиною залучення філософського дискурсу до вирішення соціально-економічних проблем. Ймовірно, що в його рамках можна більш конструктивно усвідомити і зрозуміти сучасну господарсько-економічну діяльність людини, економічну реальність і, врешті решт, смисли соціокультурного й економічного буття у вимірах концепту інтелектуальної власності.

Так, на думку В. Базилевича, усе більш очевидним стає той факт, що формування нової парадигми цивілізаційного розвитку, яка ґрунтується на використанні інтелекту та інновацій як стратегічних факторів соціально-економічного прогресу, потребує переосмислення низки фундаментальних теоретико-методологічних принципів та понять економічної науки. Продуктивним у створенні нової парадигми теоретичного аналізу є залучення категоріального апарату філософії [2, с. 13].

За останнє десятиріччя істотно зросла кількість країн, підключених до Інтернету. Трафік глобальною мережею подвоюється майже кожні півроку. Якщо спочатку обсяг інформації, що передавався через всесвітню мережу, вимірювався кіло-, мега- та гігабайтами, то тепер – вже тера-, пета- і екзабайтами. Проте рівень поширення Інтернету все ще залишається нерівномірним для різних регіонів світу. Відповідно до статистичних показників 2002 року, країни з найвищим рівнем підключення мали такі показники: Швеція – 64,4 %, Данія – 60,3 %, Гонконг – 59,5 %, США – 59,2 %, Нідерланди – 58,1 %, Великобританія – 56,9 %, Норвегія – 54,4 %, Канада – 52,8 % тощо [3].

Окремі форми людської життєдіяльності вже сьогодні зазнають достатньо відчутного та видимого впливу інформаційних технологій. Так, за даними «The New York Times», у вересні 2002 р. вперше в історії кількість відвідувачів офіційного сайту газети (1,28 млн. читачів щоденно) перевищила її паперовий тираж, який складає 1,2 млн. примірників щодня.

Істотно зросла також вартість комерційних трансакцій в Інтернет-просторі. У 2000 р. вона оцінювалась у 433 млрд. доларів США, в 2002 р. сягнула 1,9 трлн. дол., а наприкінці 2004 р. – 6 трлн. доларів. При цьому гострою проблемою розвитку інтелектуальної власності в епоху Інтернету стало

поширення електронної торгівлі об'єктами інтелектуальної власності. Комерційні операції в Інтернеті, які так чи інакше стосуються захисту авторського або патентного прав, у загальній структурі правочинів в 2006 р. становили не менше 25 % [4, с. 189].

Якщо в 2000 році в Україні діяло близько 100 інтернет-магазинів, то в 2010 році загальна чисельність сервісів онлайн-торгівлі перевищувала 6000 організацій. При цьому річний товарообіг з інтернет-торгівлі в нашій країні в 2010 році перевищив 1 млрд. доларів США [5].

Повноцінний розвиток Інтернет-технологій в Україні та формування Національного сегменту Інтернет-простору було започатковано у грудні 1992 року, коли офіційно був зареєстрований домен «.ua».

За період 1999-2004 рр. кількість веб-сайтів у домені «.ua» зросла з 2 тис. до 30 тис. За кількістю «хостів», підключених до Інтернету, Україна посідала в 2004 році 28 місце в Європі та 45-те у світі. На сьогодні інформаційне наповнення українського сегменту мережі Інтернет включає інформацію про діяльність різноманітних суб'єктів господарювання (37 %), інформаційно-довідкові ресурси (16,6 %), розважальну інформацію (14,8 %), інформацію ЗМІ (6 %), інформацію науково-дослідних та навчальних організацій (4,4 %) та інформацію про діяльність органів державної влади (1,3 %). За даними Державного комітету зв'язку та інформації, станом на 1 січня 2005 р. послугами інтернет-провайдерів користувалися 8,4 % жителів України [6]. Водночас, за даними ООН, у 2002 р. у Норвегії цей показник становив 50,2 %, в США – 55,1 %, в Японії – 44,9 %, у Фінляндії – 50,9 %, в Естонії – 32,8 % населення, тощо [7, с. 90].

Доступ до глобальної інформаційної системи – фактор, безперечно, позитивний для суспільного розвитку. Однак він має й зворотну сторону: однією з гострих проблем інформаційної епохи є порушення авторських прав у Інтернеті.

Найпоширенішими формами порушення виключних авторських та суміжних прав в глобальній мережі є розповсюдження контрафактних копій комп'ютерних програм, а також неузгоджене поширення аудіовізуальної продукції, літературних та інших творів. Проблема ускладнюється практичною неможливістю (у більшості випадків) зафіксувати факти порушення прав інтелектуальної власності. Така фіксація є необхідною передумовою для ініціації судового розгляду справи [8, с. 111].

З появою Інтернету плагіат дійсно перетворився на серйозну проблему. За даними опитування, проведеного професором Д. Маккейбом з Ратгерського університету, 37 % з 30 тисяч студентів у 34 коледжах США використовують т. зв. «сору&paste» для копіювання витягів з чужих робіт, знайдених у кіберпросторі. Водночас 20 % університетських професорів у США використовують програми, здатні виявити плагіат.

Подібним програмним забезпеченням користується все більша кількість видавництв, юридичних фірм, інтернет-компаній, державних органів. Так, наприклад, Рада Безпеки ООН використовує один із популярних інтернет-сервісів, який дає змогу вишукувати плагіаторів. Детекторами плагіату сьогодні тільки у США користуються більш ніж 2500 вищих навчальних закладів. Останнім часом кіновиробники і компанії звукозапису також використовують програми, що надають можливість виявляти в мережі користувачів, які нелегально скачують кіно чи музику [9].

Згідно з Договорами ВОІВ 1996 року, спрямованими на регулювання обігу інформації у кіберпросторі, право на відтворення об'єктів інтелектуальної власності було поширено на випадки їхнього «відтворення будь-яким чином і в будь-якій формі», зокрема, у цифровій. Стосовно проблем розміщення товарів у мережі Інтернет було прийнято рішення, що таке розміщення можливе лише з дозволу правовласника. Відповідно до Договору з авторського права від 1996 р., «автори літературних та художніх творів володіють виключними правами дозволяти будь-яке доведення своїх творів до загального відома, в тому числі шляхом доступу до цих творів з будь-якого місця, в будь-який час, за власним вибором». Крім того, згідно з досягнутими домовленостями країни можуть переносити та поширювати на цифрове середовище обмеження та винятки, прийняті відповідно до Бернської конвенції [10]. Зазначені міжнародні угоди заклали основу створення відповідного правового поля.

Спроби світового співтовариства пристосувати інформаційні технології до захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності знайшли відображення у системах DRM (Digital Rights Management) – «цифрового управління правами». Ці системи спрямовані на затвердження певних правил щодо використання об'єктів інтелектуальної власності на основі визначення: суб'єктів, яким надається доступ до творів; ціни об'єктів інтелектуальної власності; умов доступу до творів, в тому числі надання користувачем права копіювання та внесення змін до творів, визначення часу протягом якого їм надається право доступу до цих творів; регламентованих видів та кількості технічних засобів, за допомогою яких здійснюється доступ [2, с. 597].

Таким чином, системи DRM спрямовані на автоматизацію процесу ліцензування творів та забезпечення чіткого виконання умов ліцензій. Технічні засоби DRM забезпечують захист інтересів суб'єктів авторського права у цифровому середовищі, сприяють приборканню піратства щодо об'єктів авторського права, їх ефективній та адекватній охороні при поширенні у глобальній мережі, та подальшому розвитку міжнародної співпраці у галузі науки, культури і мистецтва.

Інтенсифікація інноваційних процесів у провідних країнах світу та перетворення новаторства на провідний фактор економічного піднесення та соціального прогресу нерозривно пов'язані з утвердженням національних інноваційних систем (НІС) в якості нового механізму господарського саморозвитку та основи радикальних постіндустріальних перетворень.

На думку Т. Стюарта, національна інноваційна система є системою інститутів суспільного та приватного секторів, взаємозв'язок та функціонування яких сприяють розробці та поширенню нових технологій. Приватний та державний сектори є найважливішими підсистемами НІС. При цьому приватний сектор продукує інновації на основі власних досліджень і розробок та забезпечує їх комерціалізацію. Державний сектор має сприяти продукуванню фундаментальних знань, стратегічних технологій, створювати інфраструктуру та сприятливе інвестиційне середовище для діяльності приватних фірм [11, с. 389].

Деяке інше визначення НІС дає Н. Іванова, наголошуючи на тому, що національна інноваційна система є комплексом інститутів правового, фінансового, соціального та культурного характеру, які забезпечують інноваційні процеси та мають міцне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості [12, с. 61]. Експерти з ООН визначають НІС як систему взаємовідносин між наукою, промисловістю та суспільством, за якої інновації є основою розвитку промисловості та суспільства, а ті, у свою чергу, стимулюють розвиток інновацій і визначають найважливіші напрями наукової діяльності [13, с. 4].

Таким чином, національна інноваційна система – складна, багаторівнева, динамічна система суспільних відносин, інституцій та організацій, які забезпечують генерування, поширення та практичне використання нововведень, виробництво та реалізацію наукомісткої продукції, формування інноваційної культури та відповідного способу мислення населення.

Як одна з базових складових макроекономічної динаміки, національна інноваційна система забезпечує сприйняття і реалізацію нових ідей у різних сферах людської діяльності, формує новий механізм саморозвитку суспільства, посилює його адаптаційний потенціал і здатність до прогресивних структурних зрушень, забезпечує прискорене зростання продуктивності виробництва та ефективну взаємодію освіти, науки, бізнесу, громадських та урядових установ, і спрямовує інноваційні процеси у русло реалізації національних пріоритетів у глобальному середовищі [2, с. 603].

Формування національної інноваційної системи є складним багатоплановим процесом, детермінованим інституційними особливостями кожної конкретної країни. В.Базилевич до найважливіших принципів ефективного функціонування НІС відносить якісну визначеність, цілісність, органічний взаємозв'язок та взаємоузгодженість технологічних, економічних, інституційних і соціально-ціннісних аспектів інноваційних змін, структурну повноту та збалансований розвиток різних рівнів інноваційної діяльності.

Представляється доречним дещо конкретизувати ці рівні інноваційної діяльності [2, с. 604]. «Нанорівень» складається з інноваційної діяльності окремої людини, у тому числі – від отримання нею знань, інвестування у наукомістку сферу шляхом придбання товарів та послуг, необхідних для забезпечення життєдіяльності та задоволення власних потреб тощо. «Мікрорівень» асоціюється з інноваційною діяльністю окремого підприємства, що розробляє або випускає наукомістку продукцію, а також надає наукоємні послуги (як освіта, фінанси, юридичний супровід, інформаційне забезпечення тощо). «Мезорівень» визначається інноваційною діяльністю, яка здійснюється групою підприємств на рівні мережевих або корпоративних структур, переважно в межах однієї держави. «Макрорівень» утворюється інноваційною діяльністю самої держави (її інституційну основу становить національна інноваційна система). «Гіперрівень» інноваційної діяльності пов'язаний із функціонуванням об'єднаних національних інноваційних систем (наприклад, інтегрованих у межах регіональних союзів). Нарешті, «глобальний рівень» передбачає отримання та поширення інновацій на рівні глобальних мереж, як формалізованих (фундаментальна наука), так і неформалізованих (Інтернет).

Ефективне функціонування національної інноваційної системи передбачає вирішення комплексу суперечностей, пов'язаних з необхідністю органічного поєднання політичних, економічних,

інституційних, соціально-психологічних, культурних чинників інноваційної динаміки [14, с. 189]. Інноваційні процеси в економіці нерозривно пов'язані з функціонуванням інституту інтелектуальної власності, механізми якого охоплюють об'єкти, джерела та результати інноваційної діяльності. Цей інститут дає змогу органічно інтегрувати інтелектуальну інноваційну діяльність у систему суспільного відтворення, адаптувати інтелектуально-інформаційний продукт до реалій ринку, забезпечити баланс інтересів суспільства та творців інтелектуального продукту.

Розбудова національної інноваційної системи сприяє перетворенню інституту інтелектуальної власності на важливий інструмент загальнонаціональної інноваційної політики, на дієвий важіль державного регулювання напрямів, інтенсивності та ефективності інноваційних процесів.

Як зазначає М. Кастельс [15], інститут інтелектуальної власності є рушійною силою розвитку національної інноваційної системи на основі активізації системних науково-технічних досліджень, міжсуб'єктної та міжгалузевої дифузії інновацій, поглиблення кооперації між суб'єктами інноваційного процесу на основі трансферу інтелектуальних продуктів, об'єднання ресурсів і проведення спільних досліджень, розвитку новітніх форм патентно-ліцензійної кооперації фірм та їхніх альянсів, залучення споживачів до інноваційного процесу шляхом врахування суспільного попиту при визначенні спрямованості інноваційного процесу. Він формує передумови розбудови національної інноваційної системи на основі обміну інноваційною діяльністю та полегшення транзакцій інтелектуального продукту між творцями, посередниками, кінцевими споживачами, а також перетворення об'єктів інтелектуальної власності на вагому складову активів суб'єктів господарювання.

Інститут інтелектуальної власності є не тільки індикатором досягнень у науково-технічній сфері, але й тісно переплітається із мотивами інформаційної безпеки, стабільності та духовно-естетичного розвитку нації. На думку окремих дослідників, від стану розвиненості цього інституту залежить формування інноваційної культури як такої та відповідних соціальних цінностей, їх перетворення на реальний регулятор соціально-економічного і культурного життя народу [2, с. 605; 16, с. 43].

Феномен інтелектуальної власності доповнює діяльність суб'єктів інноваційної сфери системно орієнтованими та національно інтегрованими аспектами, сприяючи вирішенню проблем розбудови національної інноваційної системи.

Філософсько-правовий аналіз досліджуваної проблематики потребує підкріплення низкою економічних фактів. Тому надалі ми будемо змушені звернутися до окремих аспектів соціально-економічної статистики, яка віддзеркалює загальну динаміку розвитку нашої країни.

Україна, яка входила до тридцятки країн світової інтелектуальної еліти, успадкувала від СРСР значний науково-технічний потенціал. За даними досліджень ООН, наприкінці ХХ століття Україна ще посідала значне місце у світі за кількістю наукових співробітників, та займала 75-те місце серед 175 країн за індексом розвитку людського потенціалу. При цьому рівень освіченості українців перевищував середній індекс країн Східної Європи та СНД [17]. На сьогодні Україна все ще поки залишається серед держав, які мають необхідний науково-технічний потенціал для створення авіакосмічної техніки, та входить у двадцятку найбільших суднобудівних країн світу. Проте, на відміну від розвинених країн, в яких 85-90 % приросту ВВП забезпечуються за рахунок виробництва та експорту наукомісткої продукції, частка України на світовому ринку високотехнологічної продукції (який оцінюється у 2,5-3 трлн доларів США), на жаль, є мізерною, і становить приблизно 0,05-0,1 % [5, с. 39].

Отже, маємо констатувати, що вітчизняна інноваційна система поки що не відповідає вимогам сьогодення. Вона характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю й розбалансованістю технологічних, фінансово-економічних та соціально-ціннісних механізмів інноваційної діяльності.

За оцінкою Світового економічного форуму, у 2002 р. Україна посідала 77-ме місце за індексом конкурентоспроможності серед 80 країн, щодо яких проводилися відповідні розрахунки. За рівнем розвитку людського потенціалу сьогодні наша країна посідає 80-те місце серед 173 країн світу, а інтегральний індекс інноваційності вітчизняної економіки (який розраховується на основі оцінки чотирьох складових – освіти, інновацій, інформаційної інфраструктури й інституційної основи, та визначається у діапазоні від 0 до 10), становить 5,7 балів [18, с. 700].

Суттєвими перешкодами на шляху формування національної інноваційної системи України є, по-перше, недосконалість нормативно-правової системи регулювання інноваційної діяльності, фрагментарність і декларативність інноваційного законодавства, його неузгодженість з інвестиційною, фіскальною, монетарною та соціальною політикою. По-друге, – невідповідність між

структурою новітніх технологічних змін і структурою інвестицій. Фінансування інноваційної діяльності в Україні не перевищує 1 % ВВП, тоді як, наприклад, критерій ЄС щодо фінансування інновацій становить не менше 2,5 % від ВВП. Останніми роками частка бюджетних витрат на науку в Україні не перевищувала 0,3 – 0,5 % ВВП [19, с. 12].

Ще однією серйозною проблемою інноваційного розвитку України аналітики вважають консервацію застарілих енергоємних технологій (енергоємність ВВП України у 3-5 разів перевищує показники розвинених країн). Якщо у структурі світового експорту готові вироби сьогодні становлять 78 %, а сировина і напівфабрикати – близько 13 %, то український експорт майже на 2/3 складається із сировинної продукції та напівфабрикатів. Понад 90 % від загальної кількості вітчизняних промислових підприємств взагалі не здійснюють інновацій [20, с. 37].

Нарешті, у контексті розмов про розбудову НІС, слід сказати про неготовність України брати активну участь у глобальних процесах інформатизації. Так, за індексом «готовності інформаційної інфраструктури» наша країна займає 82-е місце серед 104 країн світу, в яких проводилося відповідне дослідження. Для наочності наведемо статистичні дані: в середньому по Україні у загальноосвітніх навчальних закладах кількість комп'ютерів складає 1,3 машини на 100 учнів, тоді як у Японії цей показник становить 82 одиниці на сотню учнів, у США – 76, у Німеччині – 52, у Франції – 38, у Польщі – 14, у Росії – 10, тощо [21, с. 16]. Можна було б і надалі наводити показові аналітичні дані, однак вимоги щодо обсягу статті спонукають перейти до резюмуючої частини дослідження.

З огляду на викладений у статті матеріал, стає очевидним той факт, що розбудова національної інноваційної системи є не лише провідним чинником конкурентоспроможного зростання вітчизняної економіки, але й важливою передумовою вирішення низки соціальних проблем, оскільки практика підтверджує, що створення одного робочого місця в науково-технологічній сфері відкриває можливості для запровадження семи робочих місць у галузі виробництва.

Принципово важливим є усвідомлення того, що розбудова інноваційної економіки є закономірною та найбільш адекватною реакцією на вимоги ринку та виклики глобалізації, які торкаються системних основ господарського та соціокультурного розвитку нації.

Філософсько-правовий аналіз ситуації, яка склалась у сфері інтелектуальної власності, показує, що в Україні створено відповідне законодавче середовище, певною мірою гармонізоване з міжнародними стандартами. Водночас, на думку багатьох вітчизняних фахівців, законодавство України з питань інтелектуальної власності та інноваційного розвитку лише продекларувало перетворення інтелектуальних продуктів на товари, що мають споживну вартість та суспільну потребу, але не запровадило реального й ефективного механізму комерціалізації відносин інтелектуальної власності, чітких «правил гри» у цій сфері. Серйозною проблемою, яка гальмує інноваційний розвиток нашої держави, є відсутність дійового захисту майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності та належної виконавчої інфраструктури щодо реалізації наявного законодавства.

Таким чином, на сьогодні в Україні є ціла низка проблем, пов'язаних із захистом прав та економічних інтересів суб'єктів інноваційного процесу, створенням належних соціально-економічних умов для розвитку цивілізованого ринку інтелектуальної власності, забезпеченням трансферу сучасних технологій, міжнародного обміну інформацією та знаннями, реалізацією соціогуманістичної концепції «економіки знань». Їх вирішення сприятиме пошквалюванню у просуванні вітчизняної економіки та культури в загальноцивілізаційному руслі становлення інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хайек Ф. Индивидуализм и экономический порядок / Ф. Хайек. — М. : Изограф , 2000. — 256 с.
2. Базилевич В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку / В. Базилевич, В. Ільїн. — Київ : Знання , 2008. — 687 с.
3. IDC, интернет-контент и киберпреступность: Объем информации в Интернете удваивается каждые полтора года. [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.securitylab.ru/news/379852.php>
4. Crawford R. In the Era of Human Capital: The emergence of talent, intelligence and knowledge as worldwide economic force, and what it means to managers and investors. — N. Y. — 251 p.
5. Демьохін В. Інноваційна політика держави і проблеми інтелектуальної власності // Економіка і прогнозування. — 2010. — № 4. — С. 31-48.
6. Паладій М. Конкурентоспроможність інтелектуальної власності України // Конкуренція:

© Соловьева И. И.

Вісник АМК України. — 2005. — № 2 (17). — С. 51-24.

7. Martin W. I. The Global Information Society / W. I. Martin. — Aldershot: Aslib Gower; Brookfield, VT, USA. — 199 p.

8. Machlup F. Production and Distribution of Knowledge / F. Machlup. — Princeton, 1992. — 203 p.

9. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В. М. Антонов. — К. : КНТ, 2006. — 520 с.

10. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р.: Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. — Наук.-практ. вид.: У 4-х т. / За заг. ред. О. Д. Святоцького. — Т. 1: Право інтелектуальної власності. — К. : Вид. Дім «Ін Юре», 1999. — 156 с.

11. Стюарт Т. Інтелектуальний капітал. Новий источник багатства організації. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Т. Стюарт — М. : Юрист, 1999. — 437 с.

12. Иванова Н. И. Формирование и эволюция национальных инновационных систем / Н. И. Иванова. — М. : Радуга, 2001.

13. National Innovation Systems. — Paris: OESD, 1999.

14. Левина И. Г. Природа и структура труда в экономике XXI века / И. Г. Левина // Философия хозяйства. — 2006. — № 1(43). — С. 188-196.

15. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс ; Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М. : Глобалист, 2000. — 432 с.

16. Идрис К. Интеллектуальная собственность – мощный инструмент экономического роста / К. Идрис; пер. с англ. В. Л. Миронова. — М. : ВОИС-Роспатент, 2008. — 238 с..

17. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 роки. Шляхом Європейської інтеграції / Авт. кол.: А. С. Гальчинський, В. М. Геєць та ін. — К. : Національний інститут стратегічних досліджень; Інститут прогнозування НАН України; Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. — 2004. — 345 с.

18. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. академіка НАН України В. М. Гейця. — К. : Мрія, 2003. — 34 с.

19. Проблеми та пріоритет формування інноваційної моделі розвитку економіки України / Под ред. Я. А. Жаліло, С. І. Архіреєв, Я. Б. Базилюк та ін. — Київ : Мрія, 2006. — 123 с.

20. Ринкові трансформації постсоціалістичної економіки і макро-структурні зрушення в Україні. Аналітична доповідь // Національна безпека і оборона. — 2003. — № 4. — С. 24-27.

Соловьева И.И. – кандидат философских наук, доцент кафедры философии Одесского национального морского университета.

УДК: 130. 2

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕФОРМЫ УКРАИНЫ: ОТ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ЕВРОИНТЕГРАЦИИ – К СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

В роботі розкриваються питання освітніх реформ України, висвітлюються сучасні проблеми освітнього простору інформаційного суспільства, розглядаються нові глобальні функції системи освіти в процесі «футурізації» не тільки українського суспільства, а також і цивілізації в цілому.

Ключові слова: глобалізація, Болонський процес, парадигма освіти, «футурошок», «темпоральність», стійкий розвиток, ноосфера, концепція попереджуваної освіти, неогуманізм.

В работе раскрывается вопрос образовательных реформ Украины, затрагиваются современные проблемы образовательного пространства информационного общества, рассматриваются новые глобальные функции системы образования в процессе «футуризации» не только украинского государства, но и цивилизации в целом.

Ключевые слова: глобализация, Болонский процесс, парадигма образования, «футурошок», «темпоральность», устойчивое развитие, ноосфера, опережающее образование, неогуманизм.

This work deals with such a problem as Ukrainian educational reforms. The actual problems of the educational space of the informational society are mentioned here. New global functions of the educational system in the “futurisation” process are considered.